

EN
MUSIKALISK
FANTASI
OM

LAPP-NILS

ESTRAD NORR 2023

Välkommen!

Hjärtligt välkommen till Döda fallet och
En musikalisk fantasi om Lapp-Nils.

Redan 2017 började idén om den här föreställningen ta form. Att vi, som regional scenkonstinstitution, skulle lyfta fram berättelsen om den rikskände jämtländska spelmannen kändes självklart. Att den skulle innehålla musik, dans och teater som uttryck var också självklart. Att den skulle bli en av Estrad Norrs största produktioner någonsin var inte alls självklart. Men, så blev det.

Det har varit utmaningar längs vägen. Pandemin tvingade oss att ställa in både 2020 och 2021. Men nu är produktionen äntligen färdig, och att den spelas på den vackraste av platser gör inte saken sämre. Det är för oss både stort och högtidligt att hälsa dig välkommen hit.

Att låtarna efter Lapp-Nils är så levande och spelade idag är tack vare en oändlig rad av mänskliga möten. Någon spelar, någon lyssnar, någon spelar efter. Någon dansar, någon berättar, någon förmedlar. I ett rum, på en plats, i ett samtal, i ett samspel. Du som publik är idag en del i den levande kedjan.

*Malin Hülphers,
Scenkonstchef Estrad Norr*

*Katja Levander som unge Lapp-Nils.
Foto: Sandra Lee Pettersson*

Sökandet efter Lapp-Nils

År 1870 dör jämtlänningen Nils Jonsson, gemenligen kallad Lapp-Nils, i sviterna av kallbrand.

Det här är ju innan antibiotikan har blivit en del av läkarkonsten, liksom de nödvändiga operationer som krävdes. Sedan det här projektet startade 2017 har jag sökt efter honom, försökt förstå honom.

Det här vet vi. Han var född som en sockenlapp, egendomslös och tillsammans med sin mor och far i stort sett slavar hos storsvenskarna i socknen Hallen i Jämtland. Dömda att leva och dö i glömska.

Men vi vet också att Nils Jonssons öde blev annorledes. Han var mer än en sockenlapp. Han var spelman.

Och dessutom en av de bästa och mest omtalade. Hans rykte växte år för år.

Nils var tingad år i förväg till kalas och bröllopsspelningar. Och hans unika sätt att spela och de låtar som han komponerade lever i allra högsta grad kvar hos dagens folkmusiker. Allt det här vet vi. Men sen då?

En sådan person som Nils Jonsson omgärdas av skrönor, historier och i något enstaka fall av nedtecknade ögonvitnesskildringar. Men

vem var han egentligen som person? Jag har sökt honom i böckerna och berättelserna, i skrönorna, i myterna.

Och så har jag skrivit ihop den här berättelsen med underrubriken "En musikalisk fantasi".

Och det är just det ni kommer att få uppleva. Fantasier. Dans. Musik. Har vi hittat Nils Jonsson? Har vi lyckats närma oss den person som en gång var Lapp-Nils? Det avgör ni, kära publik.

Mycket nöje!

*Martin Lindberg,
Dramatiker och regissör*

Bilder ur En musikalisk fantasi om Lapp-Nils.
Foto: Sandra Lee Pettersson

Musiken i föreställningen

I spelmansmusik är det vanligt att skilja på om en låt är *efter* eller *av* någon. När en låt är efter en musiker så betyder det att versionen som spelas har spelats eller lärts ut av den musikern, men inte att den är upphovspersonen. Det är vanligt i folkmusikvärlden att melodier utmejslats under väldigt lång tid, över flera generationer, och att upphovspersonen är okänd.

All musik i föreställningen En musikalisk fantasi om Lapp-Nils baseras i någon mening på melodier i Lapp-Nils tradition, men arrangemangen har utarbetats särskilt för föreställningen. Musiken ges ut på CD i samband med premiären, och på digitala plattformar i september 2023.

Låtarna är polskor, brudmarscher och valser. Musiken vid den tiden var till stor del knuten till social dans med olika danser för olika låttyper, men också till olika bröllopsceremonier i en tid där ett bröllop varade flera dagar.

Källorna till musiken i föreställningen är Lapp-Nils elever, eller musiker som verkat i den miljön. Lapp-Nils själv dog innan den stora vågen av notuppteckningsarbete startade runt sekelskiftet, men hans elever levde och blev i flera fall nedtecknade. Eleverna spelade ofta melodierna väldigt olika, vilket är en stor del i den färggranna prakten i repertoaren.

Leif Ottosson, Musikalisk ledare

Medverkande

EN MUSIKALISK FANTASI OM LAPP-NILS

Urpremiär: 30 juni 2023

Manus och regi: Martin Lindberg

Idé: Malin Hülphers

PÅ SCEN

Skådespelare: Martin Pareto, Anders Alnemark, Carina Molander, Anders Hennig Öhrström, Sofia Andersson, Katja Levander och Ulrika Hansson.

Dansare: Emelie Wahlman, Johanna Albertsson, Björn Vårsjö, Elise Nuding och Viktor Oskarsson.

Musiker: Leif Ottosson - accordion/kapellmästare, Emma Ahlberg - fiol, Bridget Marsden - fiol, Juhani Silvola - gitarr och Robin Cochrane - slagverk. Erik Ronström - ersättare gitarr vecka 28.

Adrian Jones - ersättare fiol vecka 29.

Statister: Amanda Berge och Jan Wedin.

Scenografi: Jens Gustavson

Koreografi: Tove Skeidsvoll

Musikalisk ledning: Leif Ottosson

Maskdesign: Emma Haake

Kostymdesign: Karin Sundvall

Sömnad: Astrid Larsson-Lindh, Carina Ericsson, Anita Darmark, Anneli Renborg och Sandra Brännmo.

Snickeri: Lars Ericsson och Gustav Hylén.

Scenmästare: Anton Lindström

Ljudtekniker: Håkan Esbjörnsson

Ljustekniker: Pelle Persson

Läktare: Erik Magnusson

Scenarbetare: Anders Rudolfsson, Dennis Olausson, Therése Johansson och Elin Forslund.

Publikvärdar: Kajsa Linderholm, Ellen Sundberg, Viggo Wollter och Tove Laurin.

Scenkonstchef: Malin Hülphers

Producenter: Christina Seldahl Lindgren och Monica Bergander.

Kommunikatör: Nina Fridell

Fotograf: Sandra Lee Pettersson

Affischbild: Nicklas Lindahl

Trailer: David Nyström

TACK

Estrad Norr vill rikta ett särskilt tack till alla er som på olika sätt har bidragit och engagerat er i att göra den här produktionen möjlig. Ni är många och era insatser har varit avgörande för oss – Tack!

Tack också till dig i publiken som valde att komma till Döda fallet för att uppleva En musikalisk Fantasi om Lapp-Nils. Utan er är vi inget – Tack!

SPELPERIOD

En musikalisk fantasi om Lapp-Nils spelas till och med den 23 juli 2023. [Biljetter bokas via nortic.se](https://www.nortic.se)

Estrad Norr är Jämtland Härjedalens regionala scenkonstinstitution. Läs mer om oss på www.estrادنorr.se

Bilder ur En musikalisk fantasi om Lapp-Nils.
Foto: Sandra Lee Pettersson

*Anders Hennig Öhrström som Ragnar Bohman.
Foto: Sandra Lee Pettersson*

Nils Jonsson (1804 – 1870)

Nils Jonsson, "Lapp-Nils", gjorde sig känd som en av dåtidens mest omtalade fiolspelemän.

Lapp-Nils minnessten på Offerdals kyrkogård. Foto: Ewa Ljungdahl

Nils föddes 1804 i ett litet torp i Hallen i Jämtland. Hans förfäder hade varit sockenlappar i flera generationer. De var anställda runt om i Jämtland; farfadern var sockenlapp i Rödön, en farbror i Aspås och fadern Jonas i Hallens socken. Men fadern skötte inte sina sysslor

som han borde. Till slut fick han avsked från sin tjänst och försvann från socknen. Hans hustru Lisbet och sonen Nils fick därefter sköta sockenlappssysslorna efter bästa förmåga.

Redan som ung visade Nils intresse för fiolmusik. Trots att fadern försökte hindra honom sökte han sig till hemtraktens spelmän som lärde honom alla sina danslåtar och polskor. Men Nils ville lära sig mer och tillsammans med sin mor tog han sig till Trøndelag i Norge för att gå i lära hos spelmännen där.

Sockenlappstjänsten i Hallen övertogs av andra och Nils kunde helhjärtat ägna sig åt fiolen. När han 1823 återkom till Jämtland var det som välkänd storspelman. Han trollband alla med sin särpräglade spelstil och var så populär att han måste tingas ett helt år i förväg om man ville att han skulle spela på ett bröllop.

Vid sidan om musiken försörjde sig Nils som handelsman. Han köpte renkött och skinn av fjällsamerna och sålde vidare på marknader. När han var på handelsfärd brukade han ha med sig fiolen och spela längs vägen. Ibland följde hans spelkamrat Jonas Jönsson, "Lapp-Jonas", som var sockenlapp i Myssjö, med på resorna. Det berättas att när Nils och Jonas, klädda i kolt, spelade tillsammans på Hötorget i Stockholm kunde de tjäna så mycket som tio riksdaler på en dag.

1837 flyttade Nils och hans hustru Kerstin till Offerdal, som var hennes hemtrakt. Först bodde de i byn Hållan några år innan de köpte ett torpställe högt upp i byn Öhnet. Genom åren hade Nils många elever och tack vare dem har hans polskor förts vidare, generation efter generation, fram till vår tid. På ålderns höst sades det att Nils fick religiösa grubblerier, tappade intresset för musiken och lade undan fiolen. Hans liv var omgärdat med många legender och anekdoter varav vissa fortfarande lever kvar.

Nils avled av kallbrand 1870, 66 år gammal. Han och hustrun Kerstin ligger begravda på Offerdals kyrkogård där en minnessten är rest till hans minne.

Text: Gaaltije - Saemien museumet

Vill du se mer teater i sommar?

TEATER
VÄSTERNORRLAND

KÖP
BILJETT
HÄR

VÄSTER
NORRLANDS
MUSEUM

HÄRNÖSAND
HÖGA KUSTEN
SVERIGE

ASTRID
LINDGREN
COMPANY

Astrid Lindgrens
**Ronja
Rövardotter**

i bearbetning av Annina Enckell

24 JUNI - 20 JULI
VÄSTERNORRLANDS MUSEUM, HÄRNÖSAND

REGION
JÄMTLAND
HÄRJEDALEN

ESTRAD NORR